



La Pedrera torna a lluir el seu aspecte original després de vuit anys d'obres. La Caixa de Catalunya ha rehabilitat les parts més emblemàtiques de l'edifici, el terrat i les golfes, dedicades a l'Espai Gaudí, una exposició sobre la vida i l'obra de l'arquitecte.

Nova imatge per a nous temps

Finalment han acabat. Les obres de rehabilitació i condicionament de La Pedrera que van començar ara fa vuit anys, el 1989. Tot i que fins el dia 2 de juliol no podran visitar-se, l'emblemàtic edifici barceloní de La Pedrera ha vist rehabilitar dues de les seues parts més destacades: el terrat i les golfes. No cal dir que els patis interiors i els vestíbuls han recuperat també el seu aspecte original i l'àmplia gamma cromàtica amb què estaven decorats. Víctima de nombroses alteracions i mutilacions, la Casa Milà havia patit la incorporació d'elements posteriors, quan es va veure forçada a adaptar-se als nous temps amb dèries d'especulació immobiliària dels anys 50. Així, el terrat s'havia transformat en un "bosc de xemeneies", com bé el va qualificar Raquel Lacuesta, responsable de les obres de rehabilitació del terrat; i les golfes havien estat dividides en tretze apartaments.

La Pedrera llueix de nou un aspecte ben pròxim al que Gaudí li va conferir el 1912 quan l'edifici va ser completament acabat, gràcies a una exhaustiva documentació gràfica i fotogràfica de l'època abans de l'inici de les reformes. Tot i això, han quedat detalls que han hagut de solucionar-se per deducció i aproximació. Una tasca que bé ha valgut els més de set mil milions de pessetes que han costat la compra i les obres —manteniment a banda— de l'edifici en les quals s'inclou la normalització de les instal·lacions —instal·lació total d'aigua corrent, transformació de

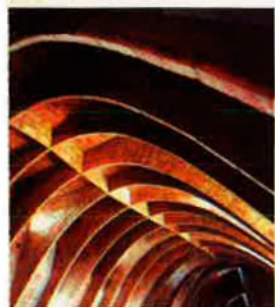
la instal·lació elèctrica dels 125 volts als 220, etc.—. De fet, La Pedrera, quan va ser adquirida l'any 1986 per la Caixa de Catalunya, no podia ocultar una precarietat i un envelliment que el temps havia imposat.

Les golfes, la magnificació de l'antropomorfisme. Una de les delicadeses de l'obra gaudi-

Una delicadesa de l'obra de Gaudí fou una arquitectura més vegetal que animal, i amb solucions pròximes a l'estructura òssia humana.

niana i de la seua manera de construir fou el recurs a una arquitectura, de vegades més vegetal que animal, però amb solucions, almenys aparentment, ben pròximes a l'estructura òssia humana. A la manera de costelles, els arcs catenaris treballen per compressió i aporten, d'altra banda, a la incipient cultura del formigó armat que es desenvolupava en aquell tombant de segle i inicis del nostre, una nova concepció de l'espai, lliure i sense pilars. El cas de les golfes de La Pedrera és un dels exemples més emblemàtics d'un

sistema constructiu que ha estat heretat per Fèlix Candela i, en ocasions, per Santiago Calatrava —deixeble del segon i admirador de Gaudí—: aquest espai superior va ser dissenyat per a instal·lar-hi els safarejos i altres serveis comunitaris, i servia, de pas, de cambra d'aïllament de la resta de l'edifici. 270 arcs, cap d'ells igual, solquen els més de mil metres quadrats de superfície on ara s'ubica l'Espai Gaudí i produeixen un joc de perspectives singular. En els punts d'unió dels arcs sobre les caixes de les escales es recrea una morfologia vegetal que esquematitza el perfil de les palmeres alhora que una línia destesada de maons recorre el vèrtex d'aquestes 270 paràboles. Les golfes deixen al descobert, sense el recargolament ornamental propi de Gaudí, la puresa de les línies i la singularitat del seu procés constructiu. Un material d'excel·lent riquesa documental i patrimonial que ha estat possible traure a la llum després de demolar els tretze apartaments construïts el 1953. Un fet que en el seu moment va plantejar protestes ja que l'obra posterior estava signada per Barba Corsini, un dels màxims exponents de l'arquitectura italiana de la dècada dels 50 —i que, per cert, va dissenyar un llum de peu inspirat en un dels elements del terrat—. La intenció primera fou "conservar un apartament pilot; però enfront d'aquella obra mestra de l'arquitectura de la qual ningú no tenia gaires coneixements, es va decidir recuperar tota la planta". Així ho





assegura Enric Mira, responsable des de fa deu anys de les obres de rehabilitació de La Pedrera. Per contra, altres veus han mostrat reticències, malgrat que una vegada finalitzades les reformes la solució final haja resultat satisfactòria. És el cas de Ferran Amat, propietari de l'històric Vinçon, l'univers per a la llar, qui va viure durant una dècada en un dels apartaments de Corsini i actualment ocupa un pis també a La Pedrera. "Se'n podia haver guardat alguna mostra", afegeix. "De fet, eren un exemple dels interiors

dels anys 50. El que potser trobo més trist és que en un edifici que Gaudí va projectar com a vivendes, ara hi visquem quatre gats". Sí. Quinze pisos queden habitats en tot l'edifici, el qual, a llarg termini i sense data fixa, esdevindrà, segons les previsions de l'entitat propietària, un gran centre cultural. De moment, la recuperació ha començat per la part superior i la inferior. "Els baixos ocupats per comerços es recuperaran en un 80% abans del proper setembre del 1997." Així ho ha assegurat Mira, qui ha afegit d'al-

tra banda, que es destinaran a centres d'informació cultural.

Però hi ha més: el terrat. Aquest s'entén com a positiu de les golfes; o, el que és el mateix, la vestant manifesta i visible d'aquest sistema d'arcs desiguals. Entre dos patis interiors, aquesta superfície discontinua i amb importants desnivells descriu un recorregut complex, laberíntic i màgic fins i tot, entre fumerals, torres de ventilació i caixes d'escala que evocuen monstres, guerrers i símbols.

Abans d'iniciar-ne la restauració, un estudi elaborat per Raquel La-

Un aspecte de La Pedrera. Tots els elements que componen l'espai màgic del terrat han recuperat l'aspecte que els va conferir Gaudí.



La Pedrera, una obra genial. Entre arquitectònica i artística.



cuesta, amb la col·laboració i l'assessorament de tècnics i arquitectes, va determinar quins eren els elements apòcrifs i quins originals. Tretze fumerals, un per cada apartament construït a les golfes el 1953, imitaven les línies gaudinianes. Aquests afegits posteriors han estat eliminats i el terrat ha recobrat així el seu aspecte original. Igualment s'han restaurat les pintures i textures originals: el revestiment de trencadís de les caixes d'escala, on es combina pedra d'Uldecona amb marbre blanc de Carrara i esquitxos de ceràmica blanca valenciana amb pinzellades de tons pastel i blau cel. El terrat torna a lluir, amb un 50% de material nou, la riquesa de la diversitat matèrica. De la mateixa manera, el trencadís de vidre verd d'un dels fumerals ha estat reconstruït amb fragments de botelles de vidre de Sant Sadurní d'Anoia que daten de principis de segle. I tot ha estat unit mitjançant un morter de tons ocres. Al terrat s'accedirà com a colofó final del recorregut per l'Espai Gaudí, una exposició permanent sobre la vida i l'obra de l'arquitecte català.

Preguntes sense resposta.

Clàssic? teòric? artista? innovador? místic? intuïtiu?. Són algunes de les preguntes sense resposta que es projecten en les interseccions principals dels arcs i que pretenen estimular la reflexió del visitant, alhora que expressen la pluralitat i l'eclecticisme gaudinians. Així s'inicia també un recorregut didàctic, estructurat i projectat per a "un batxiller mitjà europeu", segons va explicar Giralt-Miracle, i que porta per títol "Viure, veure, entendre Gaudí". L'exposició, que es mantindrà al llarg del proper trienni i que a partir d'aquest termini es podrà renovar segons les troballes i les noves visions sobre l'arquitectura gaudiniana, presenta amb suport audiovisual la biografia d'un personatge com Gaudí la plenitud del qual va coincidir amb l'obra d'altres signatures de l'arquitectura mundial de l'estil de Le Corbusier, Adolf Loos o Frank Lloyd Wright. També un audiovisual ajuda a contextualitzar el per-



**Clàssic?
Innovador? Místic?
Són algunes de les
preguntes sense
resposta que
pretenen estimular
la reflexió
del visitant.**

sonatge en l'àmbit internacional.

Per contra, "Art i tècnica", la part central de l'Espai Gaudí, posa de manifest la utilització heterodoxa dels materials i l'eclecticisme de Gaudí enfront de qualsevol encasellament estètic. L'arquitecte coincideix i adopta solucions del surrealisme, cubisme o constructivisme, però no hi participa. Igualment, rebutja els excessos ornamentals del modernisme. Hi va més enllà: al·ludeix a un estadi on les formes obeeixen a una significació profunda que és la lògica mateixa del procés creatiu. L'úl-

tim apartat –no podia ser d'una altra manera– presenta La Pedrera, el darrer i el més important dels edificis construïts per Gaudí. Una sèrie de maquetes, un audiovisual amb imatges de l'època i un conjunt de fotografies fan comprensible l'obra, els seus espais i la seua rehabilitació. Finalment, amb la voluntat didàctica que el caracteritza, l'Espai Gaudí ha organitzat un aula on s'impartiran seminaris, tallers per als escolars i alumnes d'institut, com també està prevista una biblioteca i una mediateca on es facilitaran informacions referents a l'arquitecte català i el seu entorn.

Ara, una dècada més tard, sembla que el que és un dels emblemes de Gaudí afronta el nou segle amb una nova imatge certament higienitzada i una funció que poc tenia a veure amb la de principis de segle: esdevenir un punt de divulgació de l'obra gaudiniana. De fet, Gaudí va afirmar, molt premonitòriament, que La Pedrera seria en un futur "o un museu o un centre cultural". I no s'equivocava.

Eliseu T. Climent

Les golfes. 270 arcs distints cobreixen uns antics serveis comunitaris que a partir d'enguany albergaran l'Espai Gaudí.